

Р. І. Сибірна

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»,
доктор біологічних наук, професор,
професор кафедри кримінального права і процесу

С. С. Гап'як

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»,
студент денної форми навчання першого (бакалаврського рівня)
спеціальності 081. Право

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ АЛКОГОЛЬНОГО ТА НАРКОТИЧНОГО СП'ЯНІННЯ У ВОДІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

© Сибірна Р. І., Гап'як С. С., 2019

Досліджено правове регулювання проведення судово-медичної експертизи алкогольного та наркотичного сп'яніння у водіїв транспортних засобів, порядок виявлення співробітниками правоохоронних органів та медичними працівниками у них ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, характеристику та зіставлення даних процесуальних дій.

Встановлено, що стан сп'яніння незалежно від його ступеня не звільняє особу від кримінальної відповідальності. Така позиція закону має принципово важливе значення для профілактики і запобігання ДТП, які вчиняються у стані сп'яніння.

Запропоновано доповнити «Інструкцію про порядок направлення громадян для огляду на стан сп'яніння в заклади охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів» нормативним визначенням поняття «сп'яніння».

Ключові слова: алкогольне сп'яніння; наркотичне сп'яніння; судово-медична експертиза; правове регулювання; водії транспортних засобів.

Р. И. Сибирная, С. С. Гапьяк

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПРОВЕДЕНИЯ СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ АЛКОГОЛЬНОГО И НАРКОТИЧЕСКОГО ОПЬЯНЕНИЯ У ВОДИТЕЛЕЙ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ

Исследовано правовое регулирование проведения судебно-медицинской экспертизы алкогольного и наркотического опьянения у водителей транспортных средств, порядок выявления сотрудниками правоохранительных органов и медицинскими работниками у них признаков алкогольного, наркотического или иного опьянения, характеристику и сопоставление данных процессуальных действий.

Установлено, что состояние опьянения независимо от его степени не освобождает лицо от уголовной ответственности. Такая позиция закона имеет принципиально важное значение для профилактики и предотвращения ДТП, совершаемых в состоянии опьянения.

Предложено дополнить «Инструкцию о порядке направления граждан для осмотра на состояние опьянения в учреждения здравоохранения и проведения осмотра с использованием технических средств» нормативным определением понятия «опьянение».

Ключевые слова: алкогольное опьянение; наркотическое опьянение; судебно-медицинская экспертиза; правовое регулирование; водители транспортных средств.

R. I. Sybirna

Educational and Scientific Institute of Law and Psychology
Lviv Polytechnic National University
doctor of biological sciences, professor
Professor of the Department of Criminal Law and Process

S. S. Gapyak

Educational and Scientific Institute of Law and Psychology
Lviv Polytechnic National University
Full-time student of the first (Bachelor level)
specialty 081. Law

LEGAL REGULATION OF THE JUDICIAL-MEDICAL EXAMINATION OF ALCOHOL AND DRUG ADDICTION IN DRIVERS OF VEHICLES

The legal regulation of conducting of forensic examination of alcohol and drug intoxication in drivers of vehicles was investigated, the procedure for detecting signs of alcohol, narcotic or other intoxication by law enforcement officers and their health workers, characterizing and comparing the procedural actions.

It has been established that the state of intoxication, regardless of its degree, does not relieve a person of criminal responsibility. This position of the law is of fundamental importance for the prevention and prevention of accidents in the state of intoxication.

It is proposed to supplement the «Instruction on the order of sending citizens to inspect the state of intoxication in health care institutions and conduct an inspection using the technical means» of normative definitions of this notion of intoxication.

Key words: alcohol intoxication; narcotic intoxication; forensic medical examination; legal regulation; drivers of vehicles.

Постановка проблеми. Однією із найпоширеніших та найнебезпечніших проблем у сучасній Україні є не саме вчинення злочинів у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, а відсутність досконалого механізму, який би дозволив проводити об'єктивну, незалежну, неупереджену та професійну судово-медичну експертизу стану алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Це відображається у діях службових осіб (експертів, медичних працівників, лікарів), які відповідальні за проведення експертизи на алкогольне чи наркотичне сп'яніння, спрямованих на фальшування чи викривлення результатів експертизи на користь особи, яка вчинила делікт, з метою створення умов для пом'якшення або уникнення покарання для останнього. А це, по суті, є нічим іншим, як приховуванням злочину. Внаслідок цього у правопорушника виробляється стійке відчуття безкарності та всездозволеності, порушуються права осіб або їхніх родичів, які постраждали від дій зловмисника, підринається довіра та авторитет до органів державної влади та держави загалом.

Аналіз досліджуваної проблеми. Різні аспекти проблеми вчинення правопорушень у стані сп'яніння, об'єктивності проведення судово-медичної експертизи на стан сп'яніння досліджувались у працях багатьох вчених: О. Стеблинського, Б. Бейсенова, Е. Болдирева, А. Антонова, В. Бурдіна, А. Габіані, А. Герцензона, А. Музики, О. Герасименка, А. Сахарова, І. Твердої, В. Флорі,

М. Комісарова. Разом із тим низка важливих і практично значущих аспектів цієї проблеми залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, робота О. Стеблинської «Поняття, види та правове значення стану сп'яніння» присвячена вивченню правового значення стану сп'яніння, а саме: суб'єкта злочину, його осудності та призначення покарання. Відома праця авторів О. Герасименка, А. Антонова, К. Герасименка, Н. Комісарова, М. Комісарова «Судова медицина» розкриває питання дослідження та експертизи речових доказів та типові помилки судово-медичних експертів. Значна увага приділяється судово-медичній експертизі живих осіб, питанню законодавчого регулювання судово-медичної експертної діяльності. Багато питань на сьогодні є дискусійними. При цьому далеко не з усіма висновками у роботах зазначених авторів слід погоджуватися.

Мета роботи. Дослідження правового регулювання проведення судово-медичної експертизи алкогольного та наркотичного сп'яніння у водіїв транспортних засобів, порядку виявлення співробітниками правоохоронних органів та медичними працівниками у них ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, характеристика та зіставлення даних процесуальних дій.

Виклад основних положень. За інформацією Національної поліції України, у період з кінця червня 2015 року до кінця червня 2016 року сталося 9817 дорожньо-транспортних пригод (ДТП) за участю водіїв у стані сп'яніння. Натомість за такий самий період 2016 – 2017 років було зафіксовано 5867 ДТП. Як бачимо, після запровадження жорсткіших покарань, кількість ДТП скоротилась на 40 % [11]. Загалом можна говорити про зниження кількості ДТП з вини таких осіб. Разом з тим, кількість випадків керування транспортними засобами у стані сп'яніння не зменшується. Так, за інформацією Національної поліції, за весь 2015 рік співробітники поліції зафіксували понад 93 тисяч випадків керування автомобілем в стані алкогольного сп'яніння. А в 2017 році кількість осіб, що були виявлені п'яними за кермом, становила 114 тисяч. Тобто, за два роки, навіть попри шалені штрафи, виявлено на 20 тисяч людей більше, які сіли за кермо напідпитку. За січень-лютий 2018 року поліція вже склала 14777 адміністративних протоколів за керування автомобілем у нетверезому стані. Отже, щомісяця по українських дорогах їздить біля 7 тисяч водіїв напідпитку. При цьому кількість аварій не є показовою [10].

Для порівняння у Білорусії за 2015 рік правоохоронці виявили 30,1 тисяч водіїв, що були за кермом у стані алкогольного сп'яніння, а в 2016 р. – 25 тисяч. Динаміка кількості п'яних ДТП у Білорусі – дуже позитивна: в 2012 році сталося 702 ДТП, в 2013 – 577, в 2014 – 529, а в 2015 – 466 ДТП з вини п'яних водіїв. У Польщі за 2017 рік сталося лише 1603 випадки ДТП з п'яними водіями. І спостерігається зменшення таких випадків – проти 2016 року – майже на 5 %. Втім, загалом особи напідпитку стали учасниками ще 1185 випадків – і тут йдеться в першу чергу про пішоходів. Проте за останні 10 років кількість аварій за участю осіб у стані алкогольного сп'яніння зменшилась більш як удвічі – з 6375 в 2008 році до 2788 в 2017-му. Для боротьби з таким явищем, держава активно реформує правоохоронні органи, судову систему, але велике значення залишається за судово-медичною експертизою, яка є основним способом доказування у досудовому розслідуванні [11].

Судова експертиза – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [2]. Судово-медична експертиза проводиться з метою дослідження на підставі спеціальних знань матеріальних об'єктів, що містять інформацію про обставини справи, яка перебуває в провадженні органів дізнання, слідчого, прокурора чи суду. Судово-медична експертиза проводиться згідно з постановою особи, що проводить дізнання, слідчого, прокурора, судді, а також за ухвалою суду. Проведення судово-медичної експертизи здійснюється фахівцями державних установ судово-медичних експертиз Міністерства охорони здоров'я України (МОЗ України). Проведення судово-медичних експертиз може здійснюватись на підприємницьких засадах на підставі ліцензії, що видається МОЗ України [4].

Відповідно до ст. 21 Кримінального кодексу України: «Особа, яка вчинила злочин у стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин,

підлягає кримінальній відповідальності». Отже, залежно від речовини, вживанням якої викликається сп'яніння, його поділяють на: алкогольне та наркотичне [6].

Під алкогольним сп'янінням, з юридичної точки зору, мають на увазі психічний стан людини, який виникає внаслідок вживання алкогольних напоїв (алкогольної інтоксикації), що призводить до фізіологічних, психічних, вегетативних і неврологічних розладів. Вважається, що при алкогольному сп'янінні зберігається здатність людини усвідомлювати свої дії і свідомо керувати ними, хоча і в дещо обмеженому вигляді. Тому це дозволяє суддям визнавати таких осіб осудними. Медичне визначення алкогольного сп'яніння трактується як гостра алкогольна інтоксикація, що настала внаслідок вживання алкоголю і залежить від процесів резорбції та елімінації [9].

Резорбція алкоголю – процес всмоктування його, поширення та встановлення дифузної рівноваги в тканинах організму. Період резорбції триває 1–2 год після вживання алкогольних напоїв. Підвищують швидкість резорбції напої, що містять вуглекислий газ (шампанське, пиво), фізичне навантаження та інші чинники. Резорбція сповільнюється у випадку наповнення їжею шлунка, черепно-мозкової травми або вживання солодових напоїв. Елімінація алкоголю – видалення з організму алкоголю. Якщо вміст алкоголю в крові нижчий, ніж у сечі, яка міститься в сечовому міхурі, то це є ознакою фази елімінації [1, с. 441]. Умовно розрізняють три ступені сп'яніння за концентрацією алкоголю в крові: легкий – до 2 ‰, середній – 2–3 ‰, тяжкий – більше ніж 3 ‰. Кожен із них має певні клінічні ознаки: слабкий – ознаки відсутні або близькі до середнього; середній – розгальмованість, зниження інтелекту, сонливість, млявість, зниження м'язового тону, порушення координації рухів тощо; тяжкий – втрата здатності орієнтуватись, уповільненість мови, зниження емоцій, у 2/3 випадків виявляється блювання, можлива смерть від паралічу дихального та судинно-рухового центрів, а також у стані алкогольної коми.

При легкому ступені сп'яніння кількісне визначення алкоголю здійснюється фотометричним методом (у крові, сечі, лікворі, вмісті шлунка, тканинах) та методом газорідинної хроматографії (у крові, сечі та повітрі, що видихається). Кількість алкоголю в цей момент чи прийнятого в певний проміжок часу можна визначити за формулами, що рекомендовані Відмарком, які використовуються також під час проведення судово-медичної експертизи трупа [1, с. 441–442]. Факт алкогольного сп'яніння констатується лікарем-психіатром, наркологом, невропатологом або лікарем іншого фаху. У разі виявлення при проведенні експертизи даних, що мають значення для справи, але щодо яких питань поставлено не було, судово-медичний експерт вправі повідомити про них особу, яка призначила експертизу, або вказати на них у своїх висновках [4].

Забір крові та сечі для визначення кількості алкоголю в живих осіб слід виконувати з дотриманням певних правил, зокрема: кров беруть із м'якуша пальця після попередньої дезінфекції цього пальця розчином сулеми 1:1000 та поміщають її в ємність об'ємом 5 мл; сечу особа, яку обстежують, випускає в стакан чи іншу чисту ємність, а з неї беруть необхідну кількість (5 мл) для дослідження; кров та сечу беруть двічі через 30–45хв. Проби крові та сечі наливаються в абсолютно чистий посуд, герметично закриваються та зберігаються чи транспортуються до лабораторії при температурі +4 °C [1, с. 442].

Існуючі методи Рапопорта, Архангельської, Мохова, Шинкаренка не є специфічними. Клінічні методи визначення ступеня алкогольного сп'яніння теж не завжди достовірні, тому сучасна діагностика ґрунтується на кількісному визначенні алкоголю в крові, сечі, слині та повітрі, що видихається. Це дає змогу об'єктивно визначити ступінь алкогольного сп'яніння, кількість та давність уживання алкоголю.

Клінічні прояви алкогольного сп'яніння іноді доводиться диференціювати з наркотичним сп'янінням, яке супроводжується підвищенням загального тону, бажанням діяти, спілкуватися, легкістю рухів та мислення, веселим настроєм, трансом – формою психічного розладу, що характеризується автоматичністю дій та вчинків у стані затьмарення свідомості; шкірний покрив блідий, слизові оболонки сухі, зіниці розширені, артеріальний тиск підвищений, має місце почастищення пульсу й дихання, підвищення м'язового тону, посилення рефлексів, збільшення діурезу. Шляхом судово-токсикологічного дослідження в крові знаходять наркотичні речовини [6].

Іноді помилково за наркотичне чи алкогольне сп'яніння приймають винятковий стан, який являє собою групу тимчасових розладів психічної діяльності, що характеризуються раптовим початком, нетривалим паморочним затьмаренням свідомості (протягом хвилин чи годин), амнезією і розвиваються у людей без ознак психічної хвороби. До виняткових станів належать: патологічний афект, патологічне сп'яніння, патологічне «просоння», реакція «короткого замикання». У разі діагностики виняткових станів судово-психіатрична експертиза визнає таку людину неосудною [1, с. 443].

Значна частина громадян помилково вважає, що огляд водія на стан сп'яніння працівником поліції за допомогою спеціальних технічних засобів чи лікарем закладу охорони здоров'я шляхом проведення лабораторних досліджень з метою виявлення або уточнення наявних речовин, що здатні спричинювати стан сп'яніння і є судово-медичною експертизою. Однак, саме така експертиза проводиться лише згідно з постановою особи, що проводить дізнання, слідчого, прокурора, судді, а також за ухвалою суду. У більшості випадків проведенню судово-медичної експертизи передуює огляд водія на стан алкогольного чи наркотичного сп'яніння [7].

Відповідно до Інструкції Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства охорони здоров'я України «Про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції» такий огляд проводить поліцейський на місці зупинки транспортного засобу з використанням спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ України або лікар закладу охорони здоров'я (у сільській місцевості за відсутності лікаря – фельдшер фельдшерсько-акушерського пункту, який пройшов спеціальну підготовку).

Огляду на стан сп'яніння підлягають водії транспортних засобів, щодо яких у поліцейського уповноваженого підрозділу Національної поліції України є підстави вважати, що вони перебувають у стані сп'яніння згідно з ознаками такого стану. Ознаками алкогольного сп'яніння є: запах алкоголю з порожнини рота; порушення координації рухів; порушення мови; виражене тремтіння пальців рук; різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя; поведінка, що не відповідає обстановці [3].

Огляд на стан алкогольного сп'яніння водія транспортного засобу здійснюють поліцейські, які мають спеціальні звання. Поліцейські використовують спеціальні технічні засоби, які мають, зокрема, сертифікат відповідності та свідоцтво про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки. Перед проведенням огляду на стан сп'яніння поліцейський інформує особу, яка підлягає огляду на стан сп'яніння, про порядок застосування спеціального технічного засобу та на її вимогу надає сертифікат відповідності та свідоцтво про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки.

Огляд на стан сп'яніння на місці зупинки транспортного засобу проводиться в присутності двох свідків. Не можуть бути залучені як свідки поліцейські або особи, щодо неупередженості яких є сумніви. Установлення стану алкогольного сп'яніння здійснюється на підставі огляду поліцейським з використанням спеціальних технічних засобів, показники яких після проведення тесту мають цифровий показник більше ніж 0,2 проміле алкоголю в крові. Результати огляду на стан сп'яніння водія транспортного засобу, проведеного поліцейським, зазначаються в акті огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спеціальних технічних засобів. У випадку встановлення стану сп'яніння результати огляду, проведеного поліцейським, зазначаються у протоколі про адміністративне правопорушення, до якого долучається акт огляду. Акт огляду складається у двох примірниках, один з яких вручається водію, а другий залишається у поліцейського або долучається до протоколу про адміністративне правопорушення у разі встановлення стану сп'яніння [3].

У разі відмови водія транспортного засобу від проходження огляду на стан сп'яніння на місці зупинки транспортного засобу або його незгоди з результатами огляду, проведеного поліцейським, такий огляд проводиться в найближчому закладі охорони здоров'я, якому надано право на його проведення відповідно до статті 266 Кодексу України про адміністративні правопорушення [5].

У разі скоєння дорожньо-транспортної пригоди, внаслідок якої є особи, що загинули або травмовані, проведення огляду на стан сп'яніння учасників цієї пригоди є обов'язковим у закладі охорони здоров'я [3].

Проведення лабораторних досліджень на визначення наркотичного засобу або психотропної речовини обов'язкове. Зразки біологічних субстанцій для лабораторного дослідження відбираються у дві ємності. Вміст однієї ємності використовується для первинного дослідження, вміст другої ємності зберігається протягом 90 днів. За збереження та транспортування ємностей з біологічним середовищем до іншого закладу охорони здоров'я, цілісність пломбування відповідає заклад охорони здоров'я, у якому проводився відбір біологічного середовища. Предметом дослідження біологічного середовища можуть бути слина, сеча та змиви з поверхні губ, шкірного покриву обличчя і рук. Для дослідження біологічного середовища може використовуватися кров, якщо в обстежуваної особи неможливо взяти зразки біологічних середовищ, вищезазначених [8].

Якщо водій, який є учасником дорожнього руху, внаслідок ДТП перебуває у несвідомому стані або з тяжкими травмами, обов'язково проводиться дослідження біологічного матеріалу на вміст алкоголю, наркотичних чи психотропних речовин у закладах охорони здоров'я, куди він доставлений. За результатами огляду на стан сп'яніння та лабораторними дослідженнями встановлюється діагноз, який вноситься до акту медичного огляду. Висновок щодо результатів медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, видається на підставі акту медичного огляду. Зміст висновку щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння повідомляється оглянутій особі в присутності поліцейського, який її доставив, про що робиться запис у зазначеному вище висновку [3].

Висновок щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння складається в усіх випадках безпосередньо після огляду особи у трьох примірниках: перший примірник видається під підпис поліцейському, який доставив дану особу на огляд, другий видається оглянутій особі, а третій залишається у закладі охорони здоров'я [8].

Отже, алкоголь, наркотичні засоби і одурманюючі речовини можуть не тільки послаблювати, але й бути стимулятором інтелектуальної і вольової сфери діяльності людини. Проте, слід зазначити, що поряд із підвищенням вольової сфери психічної діяльності, в стані сп'яніння в людини порушуються контрольні-вольові функції. Все це призводить до зниження самоконтролю та самооцінки дій людини. Стан сп'яніння незалежно від його ступеня не звільняє особу від кримінальної відповідальності. Така позиція закону має принципово важливе значення для профілактики і запобігання ДТП, які вчиняються у стані сп'яніння. Такий висновок ґрунтується на тому, що при звичайному фізіологічному сп'янінні відсутній медичний критерій – психічне захворювання, а тому немає підстави для визнання особи неосудною. При фізіологічному сп'янінні не настають ті істотні зміни в психічному стані особи, які характерні для психічного захворювання. Необхідно враховувати й те, що такі особи можуть добровільно доводити себе до стану сп'яніння, усвідомлюючи негативний вплив на свою поведінку алкогольних напоїв, наркотичних чи інших одурманюючих речовин, але свідомо припускають чи навіть прагнуть настання стану сп'яніння. Вживаючи алкоголь, наркотики чи інші одурманюючі речовини, особа здатна передбачати характер своєї можливої негативної поведінки внаслідок стану сп'яніння та можливі її суспільно небезпечні наслідки і з врахуванням цього може вирішувати вживати чи не вживати алкоголь, наркотики чи інші одурманювальні засоби.

Висновки. Окрім науково-практичних коментарів до КК України, жодного нормативного визначення поняття «сп'яніння» немає. Тому вважаємо за необхідне доповнити Інструкцію про порядок направлення громадян для огляду на стан сп'яніння в заклади охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства юстиції України від 24.02.1995 р. № 114/38/15-36-18, терміном «сп'яніння», під яким розуміти «психічний стан особи в момент вчинення правопорушення чи злочину, викликаний вживанням алкогольних напоїв, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин, який характеризується послабленням або підвищенням інтелектуальної і вольової сфери психічної діяльності людини і який не виключає осудності», що стане першим нормативним визначенням цього поняття. Встановлення у

правопорушника стану сп'яніння здійснюється на підставі його огляду, який проводиться згідно з вимогами Інструкції про порядок направлення громадян для огляду на стан сп'яніння в заклади охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Герасименко О. І. Судова медицина: підручник для ВНЗ / О. І. Герасименко, А. Г. Антонов, К. О. Герасименко, Н. О. Комісарова, М. Л. Комісаров. Вид. третє, переробл. і допов. – К.: КНТ, 2016. – 630 с. 2. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 року № 4038-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>. 3. Інструкція Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства охорони здоров'я України «Про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції» від 09.11.2015 № 1452/735 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15>. 4. Інструкція Міністерства охорони здоров'я України «Про проведення судово-медичної експертизи» від 17.01.95 № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95>. 5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.84 № 8074-10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/para593#n593>. 6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. 7. Медичний огляд на стан сп'яніння. порядок проведення експертизи в наркологічному диспансері [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://stanislawow.webnode.com.ua>. 8. Правила Міністерства охорони здоров'я України «Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної токсикології бюро судово-медичної експертизи» від 17.01.95 № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0249-95?nreg=z0249-95&find=1&text=%F1%EF%27%FF%ED%B3%ED%ED%FF&x=7&y=6>. 9. Стеблинська О. С. Поняття, види та правове значення стану сп'яніння / О. С. Стеблинська // Форум права. 2010. № 4. – С. 859–864 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10soczsc.pdf>. 10. Головні причини ДТП та статистика смертності / tsn.ua. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/auto/news/u-mvs-nazvali-golovni-prichini-dtp-ta-statistiku-smertnosti-1185300.html>. 11. Чому кількість «п'яних» ДТП не зменшується з посиленням покарання? / Укрінформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2500439-comu-kilkist-panih-dtp-ne-zmensuetza-z-posilennam-pokaranna.html>.

REFERENCES

1. Herasymenko O. I., *Sudovamedytsyna: pidruchnykdlya VNZ* [Trial medicine: a textbook for universities] / O. I. Herasymenko, A. H. Antonov, K. O. Herasymenko, N. O. Komissarova, M. L. Komissarov. Vyd. tretye, pererobl. dopov. – K.: KNT, 2016. – 630 p. 2. *Zakon Ukrayiny «Pro sudovu ekspertyzu»* [Law of Ukraine «On Judicial Expertise»] vid 25 lyutoho 1994 roku N 4038-XII [Elektronnyy resurs]. – Rezhymdostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>. 3. *Instruktsiia Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy ta Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy «Pro poriadok vyivlennia u vodiiv transportnykh zasobiv oznak alkoholnoho, narkotychnoho chy inshoho spianinnia abo perebuvannia pid vplyvom likarskykh preparativ, shcho znyzhuut uvahu ta shvydkist reaktzii»* [Instruction of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the Ministry of Health of Ukraine «On the procedure for detecting signs of alcohol, narcotic or other intoxication or stay under the influence of drugs that reduce the attention and reaction speed of drivers from vehicles»] vid 09.11.2015 No. 1452/735 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15>. 4. *Instruktsiia Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy «Pro provedennia sudovo-medychnoi ekspertyzy»* [Instruction of the Ministry of Health of Ukraine «On Forensic Medical Examination»] vid 17.01.95 No. 6 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95>. 5. *Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia* [Code of Ukraine on Administrative Offenses] vid 07.12.84 No. 8074-10 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/para593#n593>.

10/paran593#n593. 6. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy* [The Criminal Code of Ukraine] vid 5 kvitnia 2001 roku No. 2341-III [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. 7. *Medychnyi ohliad na stan spianinnia. poriadok provedennia ekspertyzy v narkolohichnomu dyspanseri* [Medical examination of the state of intoxication. the procedure for conducting an examination in a narcological dispensary] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://stanislawow.webnode.com.ua>. 8. *Pravyla Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy «Pravyla provedennia sudovo-medychnykh ekspertyz (doslidzhen) u viddilenniakh sudovo-medychnoitoksykologii biuro sudovo-medychnoi ekspertyzy»* [The rules of the Ministry of Health of Ukraine «Regulations for conducting forensic medical examinations (investigations) at the departments of medical and judicial toxicology Bureau of Forensic Medical Examination»] vid 17.01.95 No. 6 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0249-95?nreg=z0249-95&find=1&text=%F1%EF%27%FF%ED%>. 9. Steblynska O. S. *Poniattia, vydy ta pravove znachennia stanu spianinnia* [Concepts, types and legal meaning of the state of intoxication] /O. S. Steblynska // Forum prava. – 2010. – No. 4. – P. 859–864 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10coczc.pdf>. 10. *Holovni prychny DTP ta statystyka smertnosti* [The main causes of the accident and mortality statistics] /tsn.ua. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://tsn.ua/auto/news/u-mvs-nazvali-golovni-prichini-dtp-ta-statistiku-smertnosti-1185300.html>. 11. *Chomu kilkist «pianykh» DTP ne zmenshuietsia z posylenniam pokarannia?* [Why is the number of «drunk» accidents not decreasing with increasing penalties?]/ Ukrinform [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2500439-comu-kilkist-panih-dtp-ne-zmensuietsia-z-posilenniam-pokaranna.html>.

Дата надходження: 03.01.2019 р.